

Publikacje w językach obcych oraz ich czytelnicy

Od 1 października do 31 grudnia 2011 r. w Pedagogicznej Bibliotece Wojewódzkiej im. Marii Grzegorzewskiej w Zielonej Górze (PBW) prowadzone były badania dotyczące publikacji obcojęzycznych oraz ich czytelników, którzy odwiedzili w tym czasie bibliotekę.

Skąd to zainteresowanie?

W Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych¹ jednym z podstawowych zadań jest planowe gromadzenie, pozyskiwanie i wprowadzanie do zbiorów bibliotecznych właściwych materiałów. Przeglądając katalogi wydawnicze, w celu uzupełnienia i wzbogacenia zbiorów, należy pamiętać o polityce gromadzenia. Przewidywana wielkość nabytków uzależniona jest od liczby potencjalnych czytelników, planowanego rozwoju biblioteki i oczywiście od środków finansowych. Aby temu sprostać, należy nieustannie monitorować zapotrzebowanie klientów biblioteki.

W PBW działa zespół do spraw gromadzenia zbiorów, skupiający specjalistów bibliotekoznawców, pomagających w podejmowaniu właściwych decyzji². Nie bez znaczenia są dezyderaty czytelników. Ponadto na stronie internetowej biblioteki działa dla czytelników aktywny link „Zaproponuj do kupienia”. W ten sposób osoby korzystające z biblioteki (nauczyciele, studenci czy uczniowie) mogą wpływać na politykę gromadzenia naszych zbiorów. Prowadzimy również różnego rodzaju sondaże, których celem jest badanie potrzeb czytelników, aby księgozbiór był właściwie kształtowany. „Martwe druki, w nadmiarze egzemplarzy zamulające domy

i biblioteki, zaczynają stanowić poważny problem i częstokroć powstrzymują przed nabywaniem nowości”³.

Biblioteka, której zbiory oparte są wyłącznie na literaturze krajowej, bez aktualnych wydawnictw obcojęzycznych, traci swój prestiż⁴. Do tworzenia biblioteki wielokulturowej potrzebne są głównie materiały ułatwiające naukę języków obcych: podręczniki, przewodniki, nowości literackie, książki popularnonaukowe, a także filmy, płyty oraz audiobooki. Wysokie kompetencje pracowników, również te językowe, są obecnie kluczem do sukcesu zawodowego.

Wiele bibliotek w kraju otwiera się na przyjęcie nowości w językach obcych. Obserwujemy dużo aktywności w celu pozyskiwania tego rodzaju zbiorów.

W Bibliotece Publicznej im. Zygmunta Jana Rumla w dzielnicy Praga-Południe m.st. Warszawy ruszyła akcja społeczna „Uwolnij Obcojęzyczną!”⁵, zainicjowana w listopadzie 2011 r. Ma ona na celu poszerzenie zbiorów obcojęzycznych biblioteki i posiada dwa wymiary. Z jednej strony organizatorzy pragną ułatwić mieszkańcom Warszawy dostęp do publikacji pomocnych w nauce języków obcych i promować czytelnictwo obcojęzyczne, z drugiej zaś, z uwagi na wzrastającą liczbę obcokrajowców w stolicy chcą, aby i oni mogli odnaleźć tutaj część swojej kultury i zobaczyć, że jest ona dostrzegana oraz ceniona.

Innym przykładem pozyskiwania zbiorów obcojęzycznych jest program „America@your-library”. Opiera się on na partnerstwie pomiędzy ambasadą USA a wybranymi bibliotekami publicznymi w Polsce. W ramach tego programu biblioteki partnerskie otrzymują zbiór książek i innych materiałów w języku angielskim poświęconych Stanom Zjednoczonym, jak również dostęp do internetowych baz danych⁶.

Wymienione przykłady mogą posłużyć jako inspiracja dla innych bibliotek. Taki sam walor mogą mieć badania dotyczące literatury obcojęzycznej i jej wykorzystania, przeprowadzone w PBW im. M. Grzegorzewskiej w Zielonej Górze. Celem niniejszego artykułu jest opisanie wyników tych badań.

PBW posiada ogółem 182 662 wol. Literatura obcojęzyczna to 5805 wol., tj. 3,2% wszystkich zbiorów biblioteki. Najwięcej jest literatury w języku rosyjskim – 2987 wol., 51% całych zbiorów obcojęzycznych. Nie dziwi ten fakt, zważywszy na politykę gromadzenia literatury w tym języku w minionych latach. Na drugim miejscu są zbiory w języku angielskim – 1046 wol. (18%) i tuż za nimi literatura w języku niemieckim – 991 wol. (17%). Zbiorów w języku francuskim jest zdecydowanie mniej – 440 wol., stanowią one 8% zbiorów obcojęzycznych, łacińskich – 231 wol. (4%). Pozostałe zbiory to książki w języku hiszpańskim – 53 wol. (1%) oraz w innych językach, łącznie 57 wol., co stanowi 1% wszystkich zbiorów obcojęzycznych. Do rzadkości należą zatem publikacje w języku esperanto (13), prasłowiańskim (8), włoskim (8), chorwackim (5), nowogreckim (4), rumuńskim (4), słowackim (3) oraz arabskim, białoruskim, czeskim, hebrajskim, litewskim, ukraińskim po 2.

Wśród zasobów obcojęzycznych zdecydowaną większość stanowi literatura piękna i podręczniki (odpowiednio 2616 wol. i 2518 wol.), tj. 45% i 43% zasobu obcojęzycznego. Dużo jest różnego rodzaju encyklopedii oraz słowników z poszczególnych dziedzin wiedzy – 385 wol. (7%). Wśród pozostałych kategorii zbiorów są czasopisma – 131 wol. (2%), publikacje reprezentujące inne dziedziny wiedzy – 93 wol. (2%) oraz słowniki językowe – 62 wol. (1%).

Z PBW korzysta wiele grup czytelników. Wśród nauczycieli są uczący w przedszkolach, w różnych typach szkół oraz nauczyciele aka-

demicy. Na potrzeby niniejszych badań potraktowano tę grupę jednolicie. Następnymi kategoriami czytelników są studenci oraz tzw. „inni” – uczniowie oraz osoby dokształcające się i doskonalące się na różnego rodzaju kursach oraz szkoleniach. W badanym okresie zarejestrowano 4821 wszystkich wypożyczeń. Z analizy danych wynika, że najliczniejszą grupą wśród wypożyczających byli studenci – 3117 wypożyczeń (65%), następnie osoby nie związane bezpośrednio z oświatą, tzw. „inni” – 864 (18%) i nauczyciele – 840 (17%). Nieco inaczej przedstawiają się te proporcje, jeżeli weźmiemy pod uwagę wypożyczeń literatury obcojęzycznej. Było ich niewiele – 159, co stanowi 3,3% wszystkich wypożyczeń w badanym okresie. Z danych wynika, że najwięcej literatury w językach obcych czytają nauczyciele – 85 wypożyczeń (53% tej kategorii), studenci – 58 (37%) i „inni” – 16 (10%).

Warto również przeanalizować, w jakim języku najczęściej nasi czytelnicy wypożyczają książki. Najwięcej wypożyczeń przypada na literaturę w języku angielskim – 47 (30% wszystkich wypożyczeń obcojęzycznych). Zaraz za nią plasują się wypożyczenia w języku niemieckim – 41 (26%). Literatura w języku francuskim znalazła się na trzecim miejscu (29, tj. 18%). Następne miejsce zajęły wypożyczenia w języku rosyjskim – 18 (11%) i łacińskim – 11 (7%). Zbiory w językach: czeskim, esperanto, hiszpańskim, ukraińskim i włoskim były wypożyczane sporadycznie. W sumie wypożyczono 13 książek, co stanowi 8% udostępnień obcojęzycznych.

Czytelnicy literatury obcojęzycznej nie stanowili też znaczącej części w stosunku do wszystkich czytelników PBW. W IV kwartale 2011 r. bibliotekę odwiedziło ogółem 2735 czytelników. Wśród nich najliczniejszą grupę stanowili studenci – 1830 (67%), następnie nauczyciele – 487 (18%) i „inni” – 418 (15%). W tym czasie odwiedzin czytelników literatury obcojęzycznej było 102, tj. 3,7% ogółu. Największą liczbę odwiedzin zarejestrowano wśród nauczycieli – 51 (50%). Na drugim miejscu uplasowali się studenci (35, tj. 35%). Najmniej licznie odwiedzają naszą placówkę uczniowie oraz osoby dokształcające się i doskonalące się, czyli „inni” – 15 (15%).

Niniejsze badania są pierwszym takim przedsięwzięciem w historii naszej biblioteki. Biorąc pod uwagę mały udział procentowy zbiorów obcojęzycznych w ogólnej liczbie

▶▶▶ W KILKU SŁOWACH

Wrześniowy zjazd Szkoły Partycypacji Społecznej

W dniach 5-7 września br. odbyła się kolejna sesja Szkoły Partycypacji Społecznej. Tym razem szkolenie odbyło się w woj. kujawsko-pomorskim. Uczestnicy zjazdu wzięli udział w zajęciach z modułu pomiaru oddziaływania społeczno-ekonomicznego oraz roli sektora w procesie zmniejszania różnic pomiędzy Polską a bardziej rozwiniętymi krajami UE. W Brzozie k. Bydgoszczy mieliśmy okazję rozmawiać z Kubą Wygnańskim na temat partycypacji i konsultacji społecznych, z Beatą Juraszek-Kopacz przeciwżyć pomiar oddziaływania społeczno-ekonomicznego oraz dyskutować o 12 postulatach organizacji pozarządowych w sprawie przyszłego okresu programowania, które Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych oraz Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia” wypracowały wraz z innymi dużymi organizacjami do przekazania administracji rządowej. Elementem warsztatu była praca nad postulatami dotyczącymi polepszenia jakości realizacji polityk publicznych, włączając w proces planowania wdrażania i oceniania tych polityk organizacje trzeciego sektora.

Marzena Przybysz

KRB powołała zespół ds. zmian w badaniach statystycznych bibliotek

Na odbywającym się 17 września br. w BN posiedzeniu Krajowa Rada Biblioteczna dyskutowała nad projektem formularza *GUS K-03 - sprawozdanie bibliotek*, służącego do prowadzenia badań statystycznych bibliotek. Rada powołała zespół roboczy ds. zmian w tym formularzu. KRB przyjęła także zasadę indywidualnego rozpatrywania wniosków o opinię w sprawie łączenia bibliotek z innymi instytucjami kultury i pozytywnie zaopiniowała projekt rozporządzenia dot. bibliotek pedagogicznych.

W skład zespołu do prac nad zmianami w formularzu *GUS K-03 - sprawozdanie bibliotek* Rada powołała: prof. dr hab. Barbarę Sosińską-Kalatę (przewodnicząca), Małgorzatę Klos, prof. dr hab. Zdzisława Pietrzyka, Elżbietę Stefańczyk, Teresę Szymorowską, Danutę Tatarczak.

Wchodząca w życie 1 października br. nowelizacja ustawy o bibliotekach przewiduje możliwość łączenia – pod pewnymi warunkami – bibliotek publicznych z innymi instytucjami kultury. Jednym z warunków jest zasięgnięcie opinii KRB. Rada postanowiła, że wszystkie wnioski w sprawie tych opinii rozpatrywać będzie indywidualnie, po dogłębnym zapoznaniu się z dotychczasowym funkcjonowaniem danej biblioteki i rozważeniu możliwości jej funkcjonowania po połączeniu.

Ponadto KRB pozytywnie zaopiniowała projekt rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych.

Źródło <http://www.bn.org.pl>

zbiorów bibliotecznych, należy zauważyć, że cieszą się one zainteresowaniem. Najchętniej wypożyczane są książki w języku angielskim i niemieckim. To jest dla nas sygnał, że należy zwiększyć zbiory w tych językach. Szczególnie literatura niemieckojęzyczna, ze względu na nasze bliskie sąsiedztwo, powinna być sukcesywnie uzupełniana. Z analizy danych wynika, że najczęściej literaturę w tych językach wypożyczają nauczyciele i studenci.

Marzena Szafińska-Chadała
Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. M. Grzegorzewskiej w Zielonej Górze

PRZYPISY:

- 1 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 kwietnia 2003 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. Nr 89, poz. 824).
- 2 Zarządzenie nr 6 Dyrektora Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. M. Grzegorzewskiej w Zielonej Górze z dnia 21 grudnia 2011 r. w sprawie powołania zespołu do spraw gromadzenia zbiorów.
- 3 DUNIN, J. O czytaniu, *Przegląd Biblioteczny* 1991, nr 1, s. 36.
- 4 Por. ŻELECHOWSKA, E. *Sekcja Gromadzenia Książki Obcojęzycznej*. Dostęp: http://www.bu.kul.pl/dzial-gromadzenia-ksiazki-obcojezycznej-art_10690.html [odczyt: 25.01.2012].
- 5 Ruszyła akcja społeczna „Uwolnij Obcojęzyczną!”. Kampania zainicjowana przez Fundację Sukces – Centrum Rozwoju Kompetencji Społecznych ma na celu poszerzenie zbiorów obcojęzycznych biblioteki na warszawskiej Pradze. Dostęp: http://www.bppragapd.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=242&Itemid=415 [odczyt: 25.01.2012].
- 6 Por. Zaproszenie do wzięcia udziału w programie: Ameryka w twojej bibliotece. Dostęp: http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/KONKURSY/america_AT_your_library_invitation_letter.pdf [odczyt: 25.01.2012].

WKRÓTCE:
nowa książka Wydawnictwa SBP
Zbigniew Gruszka
Przegląd Biblioteczny
Monografia